

חודש-זשורנאל—ארויסגעגעבן פון די שילער-קלובן פון די טאראנטער ארבעטער רינג פרץ שולן

פעברואר—מערץ, 1926 טאראנטא, קאנאדע נומער צוויי

ווינטער

פון פרץ מארקיש

KALMON MARMOR
NEW YORK

א.

כ׳בין ארויס דיר, פראסט, אנטקעגן
אויף די אויפגעגלאזטע וועגן:
איך מיט גליטשערס נייע צוויי,
דו מיט שליסל פון׳ם שניי.
שליסטו אויף דאס שנייענשיטן,
מיר מיין גליטשאלקע פארשיטן,—
איז דער טאג געגוג נאך גרויס,
און איך רייב א נייע אויס.
שטעלסטו אונטער מיר א פיסל,—
ריים איך אויס בא דיר דעם שליסל
און אנטלויף מיט אים, היי, היי,—
כ׳בין געפאלן און איך שטיי!
און צעגלי מיר נאך די באקן
מיט א ווינטל א געשמאקן,
כ׳גיב זיך איינמאל נאר א דריי
און איך שיט דיך אפ מיט שניי.
אויסגעקאטשעט כ׳האב א שנייער
העכער נאך פון אונזער טויער,
ציילן קאנסטו, פראסט? איינס, צוויי,
כאפ א קויל און וויטער גיי!

ב.

נו, געגומען צו דער ארבעט,
וועך אויף אויגן שווארצע פארב האט,
וועך א היטל, חברה, היי,—
כ׳מאך א באבעצי פון שניי.
קנעט זיי, קנעט די וויסע שוימען,
ס׳זאל א רויך גיין פון׳ם קוימען,—
האנט אין האנט א רייב, א קלאפ,
ט׳האב איך שוין געמאכט דעם קאפ.
ריסט די אויגן, קוקט נאר העכער,
ווי עס זילבערן די דעכער,
זעט א ליילאך אונזער דאך
פארן פענפיק, וואס איך מאך.
חברה בארלאך, וואס זשע שטייט איר,
פון די אקסל מאכט א לייטער,
נאך איין אויער, נאך איין פוס—
און פון אייך א שיינעם גרוס.
וואס? די הענט זיינען פארפרארן?
נאך צוויי קנייטשעקלאך אין שטערן,—
און א פיק איר אין דער נאז
און אויף ברעקלאך זי כ׳צעבלאז!

שרה׳לע מיט דעם ציגעלע

פון כאווער-פֿאווער

שרה׳לעם ציגעלע האָט זיך איינמאל צוגעטשע־
פעט צו איר אז ס׳וויל אויך גיין מיט איר אין
קינדערגארטן זיך לערנען. וויפיל שרה׳לע האט צו
דעם ניט גע׳טענה׳עט: פֿע, ציגעלע, ס׳איז ניט שיין,
אז דו זאלסט גיין אין קינדערגאָרטן. וואם וועט
זאגן די לערערן? וואם וועלן זאגן די קינדערלאך ?
זיי וועלן מיך אויסלאכן.

אבער ס׳ציגעלע האלט זיך ביי זיינס : איך וויל
אויך גיין און שוין.

וואס־זשע פלעגט שרה׳לע טאן? גאנץ פרי, ווען
ס׳ציגעלע איז נאך גע־
שלאפן אין זיין ווי־
געלע, פלעגט זי גיך
אויפשטיין, נעמען
ס׳גרינע טארבעלע
מיט׳ן שערעלע און
זיך שטיל ארויס׳גנב׳־
ענען פון דער שטוב,

אזוי אז ס׳ציגעלע
האט אפילו ניט גע־
הערט. ס׳איז זיך גע־
לעגן אין וויגעלע און האט
געשנארכט מיט׳ן נעזעלע
און וויסט פון גארניט. אז
דער זייגער האט געשלאגן אכט
און ס׳ציגעלע האט זיך אויפגע־
כאפט פונ׳ם שלאף, גיט׳ס א קוק:
שרה׳לע איז ניטא. אז ס׳האט אנגע־
הויבן צו ווייגען און ווייגען, האט עס גע־
וויינט ביז שרה׳לע האט זיך אומגעקערט פונ׳ם
קינדערגארטן.

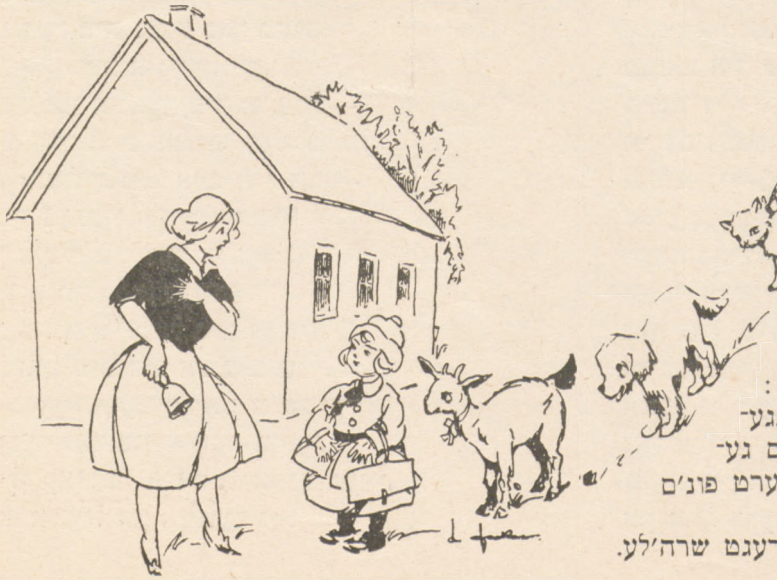
— וואם וויינסטו, ציגעלע? — פרעגט שרה׳לע.

ס׳ציגעלע ווייל אפילו ניט מיט איר רעדן.
ס׳ליגט און ס׳וויינט.

איין מאל טראכט זיך אזוי ס׳ציגעלע : מארגן
וועל איך אויפשטיין פרי, פרי, און אז שרה׳לע וועט
גיין אין קינדערגארטן, וועל איך זיך אונטער׳גנב׳־
ענען און וועל אויך נאכגיין.

געטראכט און געטאן : גאנץ פרי, ווען שרה׳לע
איז אויפגעשטאנען פון איר בעטעלע, איז שוין
ס׳ציגעלע ניט געשלאפן. ס׳איז געלעגן אין וויגעלע
און זיך צוגעקוקט צו אלץ, וואס שרה׳לע האט גע־
טאן. זעט עס, ווי שרה׳לע עסט אפֿ איבערבייסן
און ווי שרה׳לע נעמט איר גרין טארבעלע און גייט
ארוים אין דרויסן. האט געגומען ס׳ציגעלע און
גיך ארויסגעשפרונגען פון זיין וויגעלע און לאזט זיך
גיין שטילערהייט נאך שרה׳לען.

האט דערזען ס׳היגטעלע מארקא, וואם האט זיך

געקאטשעט אין הויף איבער דער ערד, אז ס׳ציגעלע גייט גאר אוועק מיט שרה׳לען ערגעץ־וואו. האט אים פארדראסן די מעשה. וואם הייסט מע לאזט אים גאר איבער אליין? האט געגומען ס׳הינטעלע, גיך־גיך צוגעלאפן צום ציגעלע:

— ציגעלע, ציגעלע, וואוהין גייסטו? — פרעגט מארקא.

— וואוהין איך גיי? אין קינדערגארטן גיי איך,— ענטפערט ס׳ציגעלע און ווערט גרויס ביי זיך.

— נעם מיך אויך מיט — בעט זיך ס׳הינטעלע מארקא.

זאגט ס׳ציגעלע: אז דו וועסט מיר מיין ניט נאכלויפן און מיך מיין ניט רייסן ביי די אויערן, וועל איך דיך אויך מיטנעמען.

זאגט ס׳הינטעלע: ווי איך בין א איד, אז איך וועל מיין ניט.

זאגט ס׳ציגעלע: זאלסט געדענקען. נו, קום מיט מיר, נאר שטילערהייט, שרה׳לע זאל ניט וויסן. גייען זיי שוין אלע דריי.

האט דערזען ס׳קעצעלע, וואם איז זיך געלעגן אויפ׳ן דאך און האט זיך געווארמט אונטער דער זון, אז ס׳ציגעלע מיט׳ן הינטעלע גייען ערגעץ אוועק מיט שרה׳לען, האט אים פארדראסן די מעשה. וואם הייסט מ׳זאגט אים גארנישט, וואוהין זיי גייען? האט ס׳קעצעלע געגומען און גיך אראפגעשפרונגען פונ׳ם דאך אויף דער ערד, צוגעלאפן צום הינטעלע און פרעגט׳ס: הינטעלע, הינטעלע, וואוהין גייסטו?

— וואוהין איך גיי? אין קינדערגארטן גיי איך — ענטפערט ס׳הינטעלע און בלאזט זיך אן. ס׳ווייל אפילו ניט קוקן אויפ׳ן קעצעלע.

„נעם מיך אויך מיט" בעט זיך ס׳ציגעלע.

רופט זיך אן ס׳הינטעלע: מיינסט איך האב שוין פארגעסן, אז דו האסט מיך נעכטן א דראפע געטאן ביי דער נאז? גיי, גיי, איך בין מיט דיר ברוגז.

שווערט זיך ס׳קעצעלע: זאל איך אזוי לעבן, איך וועל דיך מער ניט גראבלען.

— געדענק־זשע — זאגט ס׳הינטעלע — נו, קום מיט מיר, נאר שטילערהייט, ס׳ציגעלע זאל ניט וויסן.

גייען זיי שוין אלע פיר.

האט דערזען דער האן, וואם איז אומגעגאנגען מיט זיינע דריי הינער איבערן הויף און האט געזוכט עפעס־וואס צו עסן, אז ס׳ציגעלע מיט׳ן הינטעלע און מיט׳ן קעצעלע גייען ערגעץ אוועק מיט שרה׳לען, טראכט דער האן ביי זיך: מ׳דארף צולויפן און א פרעג טאן, וואוהין זיי גייען.

איז ער צוגעלאפן גיך, גיך אויף זיינע צווויי דינע פיסלאך, גלייך צום קעצעלע, און געפרעגט:

— קעצעלע, קעצעלע, וואוהין גייסטו?

הייבט זיך אן ס׳קעצעלע רייצן מיט׳ן האן: איך גיי טאקע אין קינדערגארטן און דו ניט. אהא!

רופט זיך אן דער האן: איך בעט דיך, נעם מיך אויך מיט.

רופט זיך אן ס׳קעצעלע: מיינסט איך וויים ניט, אז דו טראכטסט אויס אויף מיר אלע מאל ליגנם? פארוואס האסטו נעכטן דערציילט שרה׳לען, אז איך האב אויפגענאשט די סמעטענע פונ׳ם קריגעלע?

רופט זיך אן דער האן: וועסטו זען, אז איך וועל מיין ניט, קיינמאל, אויביק ניט.

רופט זיך אן ס׳קעצעלע: אויב אזוי, קום מיט מיר, נאר שטילערהייט, ס׳הינטעלע זאל ניט וויסן, גייען זיי שוין אלע פינף.

דערווייל האבן די הינער דערזען, אז דער האן לאזט זיי גאר איבער אליין. זיינען זיי געווארן ברוגז און זיינען צוגעלאפן מיט א גאנצער טענה צום האן: וואם הייסט ער לאזט זיי גאר איבער אן אליין גייט ער זיך ערגעץ אוועק?

רופט זיך אן דער האן: איך גיי אין קינדערגארטן. אויב איר ווילט אויך גיין מיט מיר, זאלט איר זיך פירן ווי מענטשן—ניט קוואקן, ניט שרייען, זיך ניט צעלויפן אין אלע זייטן, ווי אייער שטיי־גער איז.

שווערן זיך די הינער ביי די טאטע־מאמע, אז זיי וועלן זיך פירן לייטיש. זאגט צו זיי דער האן:

— נו, קומט מיט, נאר שטילערהייט, ס׳קעצעלע זאל ניט וויסן.

גייען זיי שוין אלע אכט. פריער ס׳מיידעלע שרה׳לע, נאך שרה׳לען ס׳וויסע ציגעלע, נאכ׳ן צי־געלע — ס׳הינטעלע, נאכ׳ן הינטעלע — ס׳קעצעלע, נאכ׳ן קעצעלע — דער גרויסער האן און נאכ׳ן האן — די הינער.

גייען זיי, גייען זיי, ביז זיי קומען צום קינדער־גארטן. שטייט די לערערן ביי דער טיר. זאגט

שרה׳לע : ״א גוט־מארגן, לערערן״. זאגט די לע־ רערן : ״א גוט יאר, שרה׳לע. זע נאר, שרה׳לע, ווער איז דאס די גאנצע קאמפאניע?״

קוקט זיך אום שרה׳לע. טרעפט וועמען זי האט דערזען ? אודאי די גאנצע קאמפאניע : ס׳ציגעלע מיט׳ן קעצעלע, מיט׳ן הינטעלע, מיט׳ן האן און מיט די הינער.

ווערט שרה׳לע זייער פארשעמט און איז שטארק אין כעס אויפ׳ן ציגעלע : פע, דו ביזט א ציגעלע קאפיגעלע ! אהיים גיי, זאג איך דיר, אז ניט ווער איך מיט דיר ברוגז און איך וויל שוין מיין מיט דיר פיט רײדן.

רופט זיך אן ס׳ציגעלע אזוי : נאר דו דארפסט גיין אין קינדערגארטן און איך ניט? איך וויל אויך גיין.

רופט זיך אן די לערערן צו שרה׳לען : ס׳ציגע־ לע איז טאקע גערעכט. קומט אלע אריין אין קלאס.

גייט שרה׳לע מיט דער גאנצער קאמפאניע אריין אין קלאס. ווי די קינדערלאך האבן זיי נאר דערזען, איז געווארן אזא פרייד אויף זיי. זיי האבן אנגעהויבן פלעסקען מיט די הענטלאך, און געמאכט א ראד. ס׳ציגעלע מיט׳ן הינטעלע, מיט׳ן קעצעלע, מיט׳ן האן און מיט די הינער האבן אויך געמאכט א ראד און האבן אנגעהויבן צו טאנצן אין די קינדערלאך האבן אזוי געזונגען :

ציגעלע, ציגעלע,
ארויס פון ווינגעלע,
הייב ס׳פיסעלע,
און טאנץ אביסעלע,
הינטעלע, הינטעלע,
מיט׳ן אויג א פינטעלע.
מיאו! מיאו! קעצעלע,
די הינער מיט׳ן האן
טאנצן ביי אונז אין קאן.

פון ,,קינדערלאנד״

א מדבר וועלכער פארוואנדלט אין א בליענדיקן גן עדן

מיט עטלאכע וואכן צוריק איז געעפנט געווארן די מאקוואר דאמבע, וואס וועט אויפלעבן די סודא־ נער מדבר.

די מאקוואר דאמבע וועגדט אפ דאס וואסער פון בלויען ניל דורך שליוזן איבער דעם מדבר. צוועלף יאר כסדר זיינען צוואנציק טויזנט סודאנעזער גע־ ווען באשעפטיקט בא דער דאזיקער ריזיקער אונ־ טערנעמונג.

מען רעכנט, אז די באוואסערונג פון דעם מדבר וועט אין א צוואנציק יאר ארום אזוי פרוכטבאר מאכן דאס לאנד, אז יעדעס יאר וועט די איצטיקע מדבר קאנען פראדוצירן באוול אין ווערט פון 135,000,000 דאלער—א ריזיקע סומע!

ס׳איז כדאי צו געדענקען, אז שוין מיט פיר טוי־ זנט יאר צוריק האט אין מצרים געלעבט א פרעה— ער האט געהייסן אמענאמהאט—וועמען עס איז איינגעפאלן אויסצונוצן דעם ניל פאר באוואסערן דאס לאנד און דערמיט פרוכטבאר מאכן די ערד.

מיין שוועסטערקינד

דוד וויים
א. ר. פּרין שול נומ. אויגס

שלום איז א קליין אינגל, מיין שוועסטערקינד. מיר האבן אים פארצויגן אויף "סעמבא". ער איז זייער א שיינער און איז אלט זיבן יאר. ער איז אבער זייער פּארשלאפן, אזוי אז ווען ער גייט אין גאס אפילו, דאכט זיך אונז, אז ער שלאפט.

גייען מיר איינמאל פון טעאטער. זאג איך צו אים: סעמבא, קוק, וואוהין דו גייסט, אניט וועסטו זיך נאך דער'הרג'ענען.

אומזיסטע רייד! באלד איז ער ארויף אויף א סלופּ. איז דאך אבער שלום־סעמבא א וואויל אינגל —וויינט ער נישט.

מיך פּארדריסט עס אבער: א אינגל זאל זיין אזוי פּארשלאפן, צעשריי איך זיך אויף אים:

—וואס איז דער מער מיט דיר, סעמבא! ביסט דאך ניט בלינד, היינט פּארוואס קוקסטו ניט, וואוהין דו גייסט.

איך טו א קוק—מיין שלום איז באליידיקט, און די אויגן זיינען אים אנגעפילט מיט טרערן. נו, ווי־באלד באליידיקט, דארף מען אים איבערבעטן, אייני־נעמען. רעד איך שוין צו אים אביסעלע ווייכער:

—סעמבא, איך האב געמיינט דיין טובה. דו ביסט טאקע א וואויל אינגל, אבער קוק, וואוהין דו גייסט.

איז דאך שלום פּארט א וואויל קינד, היובט ער אן צו לאכן.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

איינמאל, דאס איז געווען א פּרייטיק־צו־נאכט, ביי די שול פּארווויילונגען, טו איך א קוק—מיין שלום שלאגט זיך אויף קאטאווע מיט זיינעם א חבר. דעם חבר האבן מיר א נאמען געגעבן שמאלצינסקי. דערזען א געשלעג—בין איך דאך עפּעס אן עלטערער —גיי איך צו און זאג צו שלומ'ען:

—סעמבא, דו ביסט איצט אין פּרין־שול. הער זיך אויף צו שלאגן מיט שמאלצינסקין, אניט נעם איך דיך אן פּאר אן אויער און פּיר דיך אוועק אהיים.

שפּרינגט אויף מיר ארויף סעמבאס חבר און שרייט אויף מיר, למאי איך רוף אים שמאלצינסקי.

"זיי רואיק" זאג איך און טרעט אפּ.

אינגלאך בלייבן אבער אינגלאך. ווי איך גיי נאר אוועק, פּארגעסן זיי מיין ווארנונג און הייבן ווי־דער אמאל זיך אן צו שלאגן. מילא, אז זיי האבן עס ליב, מיש איך זיך מער ניט אריין און לאז עס צום לערער.

דער חלום

היינריך היינע

אידיש פון
נפתלי גראס

א חלום מאדנע שוידערלאך,
דערשראקן און דערפריט האט מיך.
און טראכט איך נאך פון יענעם בילד,
נעמט ברויזן אין מיין הארצן ווילד.

דאם איז א גארטן וואונדערשיין,
איך נעם אין אים שפאצירן גיין.
די בלומען בליען אומעטום,
און ס'נעמט מיך אזא פרייד ארום.

אינמיטן אין דעם בלומען פעלד,
א קלאר און לויטער וואסער קוועלט;
און ביי דעם קוואל א מיידל שטייט
און וואשט געשווינט א בלאנק-וויים קלייד.

די באקן זים, די אויגן מילד,
א בלאנד-געלאקטעם הייליק בילד.
איך קוק צו איר, זי איז מיר פרעמד,
און דאך, מיר דאכט אזי באקענט.

דאם שיינע מיידל אוילט זיך גיך,
און זינגט א ליד גאר וואונדערלאך:
"גיס זיך, וואסערל פון שטיין,
וואש מיר אוים דעם לייוונט ריין!"

איך גיי צו נעענטער צו איר
און פרעג זי שטיל: "א זאג עם מיר,
דו וואונדערשיינע מיידל מיין,
פאר וועמען ס'וייסט קלייד וועט זיין?"

זי ענטפערט מיר: "דו זיי באלד גרייט,
איך וואש פאר דיר דיין טויטנקלייד!"
און וויי זי רעדט ארוים דאם קוים,
צעריסט דאם גאנצע בילד ווי שוים.

און וויי פאר'כישופ'ט בין איך באלד
געשטאנען אין א ווילדן וואלד.
די ביימער זיינען הויך און שווער.
איך שטיי, און שטוין, און קלער, און קלער.

און פלוצים! וואס דערהער איך באלד!
א האק קלינגט אפ אין טיפן וואלד;
איך לויף דורך קוסט און וואלד אליין,
ביז כ'קום צו יענעם ארט צו גיין.

אינמיטן פון א גרינעם רוים,
דא שטייט א גרויסער דעמבעבוים.
און זע! מיין מיידל וואונדערשיין,
זי האקט דעם דעמבעבוים אליין.

זי האקט געשווינט, און האקט, און האקט,
און זינגט דערבי א ליד צום טאקט:
"אייזן, אייזן, בלאנק און גרוים,
האק א דעמבע-ארון אוים!"

איך גיי צו נעענטער צו איר,
און פרעג זי שטיל: "א, זאג נאר מיר,
דו וואונדערשיינע מיידל מיין,
פאר וועמען וועט דער ארון זיין?"

זי ענטפערט מיר: "די צייט פארגייט,
איך מאך פאר דיר אן ארון גרייט!"
און ווי זי רעדט ארוים דאם קוים,
צעריסט דאם גאנצע בילד ווי שוים.

און אט אי בלייך, אי וויים, אי בריט,
ארום א וויסטער סטעפ זיך שפריט;
איך וויים ניט, ווי דאם איז געשען,
איך שטיי דערשראקן דא אליין.

און ווי איך שטיי אזוי אין שרעק,
דערזע איך וויט א וויסן פלעק.
איך לויף גיך צו יענעם ארט,
זע! ס'שיינע מיידל שטייט גאר דארט.

אין וויטן פעלד דאם מיידל שטייט
און גראבט א קבר טיף און בריט.
איך קוק אויף איר, ווי שיין זי איז,
און דאך, ווי עקלדיק און מיאוס.

דאם שיינע מיידל איילט זיך גיך,
און זינגט א ליד גאר שוידערלאך:
"רידעל, רידעל, שארף און בריים,
מאך דעם קבר גיכער גרויס!"

איך גיי צו נעענטער צו איר
און פרעג זי שטיל: "א זאג נאר מיר,
דו וואונדערשיינע מיידל מיין,
פאר וועמען וועט דער קבר זיין."

זי קוקט מיך אן און ענטפערט מיר:
"דער קאלטער קבר איז פאר דיר"
און ווי זי רעדט דאם נאר ארוים,
זיך עפנט אויף דער קבר גרוים.

און ווי כ'קוק גאר דעם קבר אן,
נעמט מיך א קאלטער שוידער אן
און אין דעם קבר, שווארץ ווי נאכט,
פאל איך אריין—און ווער ערוואכט.

א מחלוקה אין פאלעסטינע איבער קוואלן

די טעג איז פארענדיקט געווארן א סכסוך איבער וואסער־קוואלן, וואס דערמאנט די צייטן פון די אבות, ווען אונזערע עלטערן, די עברים, זיינען געווען פאסטוכער־שבטים, און איין שבט פלעגט זיך קריגן מיט'ן צווייטן איבער ברונימער און קוואלן פאר זייערע סטאדעס.

ירושלים האט זייער אן אלטע וואסער לייטונג. מ'זאגט, אז שלמה המלך האט זי נאך איינגעפירט. דאם וואסער קומט דורך רערן פון א וויים טייכל, די אלטע רערן זיינען א צייט געווען צעשפאלטן און פארשטאפט, מ'האט זיי פארריכט און אויסגעריניקט, און זיי באזארגן די אלטע שטאט מיט וואסער.

אין די לעצטע יארן איז אבער די ירושלימ'ער באפעלקערונג זיך צעוואקסן, און די אלטע וואסער־לייטונג קאן ניט צופרידנשטעלן די באדערפענישן פון דער שטאט. ניט וויים פון ירושלים געפינען זיך די ארטאם קוואלן. האבן די ירושלימ'ער איינוואוינער באשלאסן אויסצונוצן די דאזיקע קוואלן צו באזארגן די שטאט מיט וואסער.

ארטאם איז אן אראביש דערפל. די אראבער פון ארטאם פירן איצט דעמזעלבן שטייגער לעבן, ווי אונזערע אבות אמאל: זיי פארנעמען זיך מיט פאשען שעפסן. דערפון ציען זיי זייער חיונה. די קוואלן דינען זיי פאר טרינקפלעצער פאר זייערע גרויסע סטאדעס.

אז די פאסטאכער פון ארטאם האבן דערהערט אז מען וויל זיי באראיבן פון א טייל פון זייערע וואסערן, האבן זיי פאררופן אן אסיפה און באשלאסן עס ניט צו דערלאזן. דער סכסוך צווישן דער שטאט ירושלים און דעם דערפל ארטאם וואלט אין די אלטע צייטן געפירט צו א בלוטיקער מלחמה, דאם מאל אבער האבן זיך ביידע צדדים געווענדט מיט זייערע טענות צום ענגלישן גובערנאטאר פון פאלעסטינע.

דער גובערנאטאר האט געפסק'נט, אז די שטאט ירושלים האט א רעכט אויסצונוצן פאר איר באפעלקערונג די ארטאם קוואלן. אויב אבער די פאסטאכער פון ארטאם וועלן האבן וועלכן־ניט־איז שאדן דורך דעם, וועט די שטאט ירושלים זיי דארפן דערפאר באצאלן. די פאסטאכער זיינען געווען אומצופרידן מיט דער דאזיקער אנטשיידונג, זיי האבן אפגעלירט צום העכסטן גריכט אין פאלעסטינע—און האבן געווואונען.

די טעג איז דער משפט פארגעקומען פארן "פריי־וויי קאונסל" אין ענגלאנד, און דאם דאזיקע העכסטע גריכט האט באשטעטיקט דעם פסק פון גובערנאטאר, אז ירושלים האט א רעכט זיך צו באנוצן מיט די ארטאם קוואלן, בתנאי אז די פאסטאכער פון ארטאם זאלן באלויבט ווערן פאר יעדן היזק וואס זיי וועלן דורך דעם האבן.

אט אזוי האט זיך געענדיקט די קריגעריי צווישן ירושלים און דאם פאסטאך־דערפל ארטאם.

א ווינטער אוונט

לילי נעלסאן
א. ר. פּרין שול נומער דריי

ווי גוט ס׳איז צו זיצן אין א ווארימער שטוב, ווען דרויסן איז קאלט, דער ווינט וואַיעט און קלאפּט אין די פענסטער, די שויבן זיינען מיט פראסט באדעקט און מען קען ניט ארויסקוקן אין גאס.

אין אזא אוונט האב איך ליב צו זיצן ביים פייער און באטראכטן די שיינע געשטאלטן וואס ווייזן זיך אין דעם פייער.

אט ווייזט זיך מיר אויס, אז א קליין מענשעלע שפּרינגט ארויס פון פייער און שטעלט זיך אויפ׳ן דיל. עס איז אנגעטאן אין א רויט מאנטעלע און א בלוי היטעלע.

ס׳גיט א רוף און עס קומען ארויס נאך מענשעלאך אנגעטאן ווי ער. זיי שפּרינגען און טאנצן ארום דעם פייער. און אט זיינען זיי שוין גאר נאענט לעבן מיר.

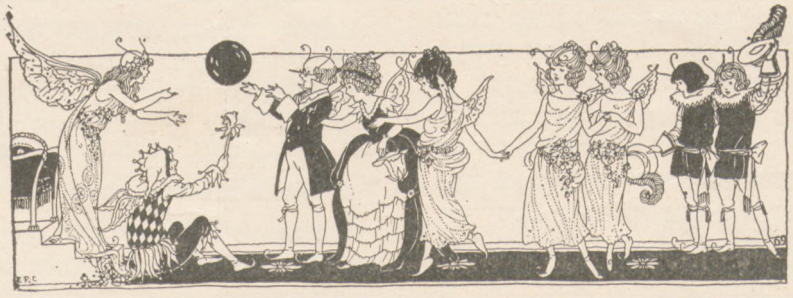
מיר ווייזט זיך אויס, אז אין זייערע הענטעלאך האלטן זיי פייערדיקע גאפּלען און ווילן מיך שטעכן. איך וויל זיך אויפהויבן און קען ניט.

זיי קומען נאך נעענטער און איך פיל, ווי אייניער פון זיי האט מיך א שטאך געטאן.

איך גיב א געשריי, עפּן אויף די אויגן און זע, אז מיין ברודער האט מיך א שטאך געטאן מיט א שפּילקע.

ער לאכט, און זאגט: "דו ביזט אזוי געשמאק געשלאפן, אז איך האב זיך ניט געקאנט איינהאלטן, און האב דיך א שטאך געטאן".

איך לעש אויס דאס פייער, און גיי שלאפן.

לייבל און דער הונט

הערשל: — (צו לייבלען, וואס האט געמאכט א געוואלט, בעת הערשלס הונט האט אויף אים געהאוקעט). וואס שרעקסטו זיך ? ווייסטו דען ניט, אז הינט, וואס בילן בייסן ניט ?

לייבל: — יא, אב—ב—בער, איך האב מור—ר—א, טאמער הערט ער אויף צו ביל—לן.

קראנק

בעני שאכער — א. ר. פֿרץ שול נומער אוינס

נאך סקול, ווען כ'בין אהיימגעקומען, האט די מאמע דערקענט, אז איך בין ניט מיט אלעם. האט זי מיך געהייסן זיך אויסטאן און קריכן אין בעט אריין. איך טו זיך אויס און לייג זיך. זי קומט באלד אריין מיט א געזונטער כלי מיט ביטער־זאלץ, איך וויל ניט, רוקט זי דאס מיר אריין מיט גוואלד איך ליג און שווייג. באלד לויפט זי אריין און פרעגט מיך, וואס איז מיט מיר. איך בין בייז און זאג גארניט.

ס'איז פינקט אזויגער, און דער טאטע איז דא. ער עפנט מיר דאס מויל, קוקט אין האלז און טאפט מיר דעם קאפ. ער גיט מיר פראשקעם צום שוויצן. איך שוויץ, און שריי אז איך וויל דא ניט ליגן.

עס איז מיטאג, די מאמע קאכט גוטע זאכן אבער, אוי וויי, ניט פאר מיר. פארווילט זיך מיר כאטש א שטיקל ברויט, טאר איך דאס ניט עסן. מיין ברודער קויפט קאנפעקטן און צעטיילט עס אויף צוויי־ען און גיט מיר איין טייל, דערווייל נעמט ער דעם גרעסערן חלק. וועז איך בין געזונט, וואלט איך געווען דער צעטיילער. וויל איך נעמען א קאנפעקט אין מויל, זאגט מיר די מאמע, אז איך טאר דאס ניט עסן.

מענשן, איך זאג אייך, אז עס איז זייער ביטער צו זיין קראנק, איך האב דאס אליין מיטגעמאכט.

מיין זיידע

(צום אנדענק מיין ערשטע פארשטארבענעם זיידן)

ברוינע פֿערסיקא — א. ר. פֿרץ שול נומער צוויי

דער זיידע קומט, דער זיידע קומט—די בשורה האט מיר מיין גוטע מאמע אנגעזאגט ניט לאנג צוריק, און ווי פרייליך און גוט האט זיך יעדער געפילט אין הויז; די מאמע האט געשיינט פאר פרייד, און מיך האט עפעס געצויגן צו קענען דעם זיידן— עפעס האב איך געהערט אז ער איז אזא גוטינקער, אזא קלוגער.

דער טאג איז געקומען. מיר אלע זיינען אויפגעשטאנען גאנץ פרי, אויסגעפוצט זיך אין די שענסטע קלייד־ער, און אוועק צום וואקזאל.

דער טאג איז געווען א הערלאכער, פונקט אנהויב פרילינג, די זון האט מילד און ליבלאך געווארמט און געשמייכלט . . . אויך אפּנים צופרידן וואס מיין זיידע קומט. מיר זיצן ביי דער באן און ווארטן. די מיר־נוטן דויערן ווי שטונדן. ענדלאך קומט די באן, מיר לויפן ארויס—מיר קוקן, מיר זוכן אים, נאר אט גיט מיין מאמע א געשריי: "דער זיידע גייט", זי לויפט אים אנטקעגן כאפט אים ארום קושט און האלזט אים. איך שפּרינג אויך צו אים—ער מיט זיינע ציטערענדיקע הענט הייבט מיך אויף און זעצט מיך אויף זיין שוים, גלעט מיינע האר, לאשטשעט מיך און קושט מיך. איך קוק גוט אין זיינע אויגן, אזעלכע קלוגע, גוטע אויגן, עס באווייזן זיך דארט טרערן. איך קען זיך מער ניט איינהאלטן גראב איין מיין קאפ אין זיין בוזים און צעווויין זיך . . .

קלאס
ב1

ווינטער קאמפאזיציעס

שול נומ.
איינס

ווינטער

עס ווערט קאלט. די בלעטער פאלן פון די ביימער. עס האגלט און שנייט. עס קומט אן דער ווינטער.
ווינטער.

די גאנצע וועלט איז קאלט און טויט פאר אונזערע אויגן. עס איז ניט צו זען א בלום. עס איז ניט צו זען א פויגל.

אבער פאר די קינדער איז עס א פריילאכע וועלט. זיי גליטשן זיך, ווארפן קוילן שניי, און שרייען מיט פרייד אויף דער ווייסער וועלט.

לאה הורוויטש

דער שניי

דער הארבסט גייט אוועק, און דער ווינטער קומט אן. אלע בלעטער פאלן פון די ביימער, און די קינדער גייען פון די הייזער אין דער שול אוועק. ווען זיי קומען צוריק, זאגן זיי :

— מאמעניו, מאמעניו ! אוי, זע, עס שנייט ! איך גיי ארויס זיך שפילן.

דורך די שנייען גייען די קינדער
צו דעם הויז, ווו ס'וואוינט דער בלינדער.

זאגן זיי צו אים : "אוי, זיידע, עס שנייט".

אוי, ווי, ס'ארא געשריי, קינדער. זעצט זיך און זייט שטיל, ווען איך אייך דערציילן א מעשה'לע:

הארבסט איז אוועק, ווינטער איז געקומען. די בלעטער פאלן פון די ביימער. ווער פון אייך האט ליב ווינטער ?

— איך, איך ! שרייען אלע.

און דער בלינדער זאגט צו זיי : "קינדער, איר קומט נאכ'ן לערנען, און איך ווען דערציילן דעם סוף פון דער מעשה".

די קינדער גייען אהיים. אפגענארט האט ער זיי, נעמען זיי ארויס זייערע שליטנס און פארן אוועק.

יהודית ברודנער

רב שנייער

ווען איך בין א קליין קינד געווען, פלעג איך ווארטן אויפ'ן ווינטער. ווען איך פלעג דערזען די וויסע בארד צעשפרייט, האב איך שוין געוואוסט— רב שנייער איז דא. האב איך געזאגט :

— וואס מאכסטו, שנייער ? אוי, ווען דו ווייסט, ווי מיר קינדער האבן דיך ליב. אוי, וואס פאר א פרייד דו ברענגסט אונז.

— אז דו קומסט, טוען מיר אן די ווארעמע קליידער, און אויף דיין וויסער, שיינער בארד גליטשן מיר זיך מיט אונזערע שליטנס, מיר קריגן רויטע באקן, און נאכדעם מאכן מיר פון דיין שיינער בארד א מענטש מיט שווארצע אויגן און מיט טויטע פיס, אזן מיר טאנצן אלע אויף דיר, קלאפן זיך אין די העגט פאר קעלט, און — קאנען שוין מער ניט אויסבערטראגן, לויפן מיר אריין אין שטוב.

אין הויז איז ליכטיק און פריילאך. די מאמע גיט אונז יעדן א הייסע געבראטענע קארטאפל, אזן — דאס איז טאקע זייער גוט.

אוי, ווי גוט דער ווינטער איז !

ראוע פייפיש

די געשיכטע פון א סטרייק

איר האט, אוודאי, דעם ווינטער געהערט אייערע עלטערן זיך באקלאגן, אז קוילן קאסטן היי־יאר זייער טייער און אז הארטע קוילן קאן מען פאר קיין געלט ניט קריגן צו קויפן.

דאס איז דערפאר, ווייל די ארבעטער, וואס לאזן זיך יעדן טאג אראפ אין די שאכטעס און האקן די שטיין־קוילן, זיינען ארויס אין סטרייק, און גאנצע פינף חדשים ניט געארבעט.

* * *

דאס גראבן קוילן אין טיפע מינעס איז זייער א געפערלאכע באשעפטיקונג. די מינען בעלי־הבתים יאגן זיך נאך פראפיטן און זארגן גארניט צו פאר־זיכערן דאס לעבן פון זייערע ארבעטער. זיי, די בעלי־בתים, ווילן ניט אויסגעבן קיין געלט אויף פאר־זיכערונגס־מיטלען. הערן מיר דעריבער טאקע כמעט יעדן טאג, ווי מינען־ארבעטער ווערן פארשא־טן אדער דערשטיקט פון גיפטיקע גאזן אין די שאכ־טעס.

איז דאס נאך ווייניק, צאלן די מינען־מאגנאטן אזעלכע קליינע שכירות, אז ס'איז פאר די מינען־ארבעטער פשוט אוממיגלאך אויסצוהאלטן זייערע פאמיליעס. ווערן דעריבער די קינדער פון די דא־זיקע ארבעטער גאנץ יונג געטריבן דורך דער נויט אין דער פינצטערער שאכטע צו פארדינען פאר זיך אויף ברויט.

דארט, אין דער פינצטערער שאכטע, ביים שווא־כן שיין פונ'ם מינען־לעמפל, ליגנדיק אויפן רוקן און האקנדיק דעם שווארצן שטיין, איז דער מינען־אר־בעטער געקומען צו דעם געדאנק, אז פארבעסערן זיין שווער, ביטער לעבן קאן ער נאר דעמלט, ווען ער וועט זיך פארייניקן מיט די איבעריקע מינען־ארבע־טער, און צוזאמען פאדערן ביים קוילן־מאגנאט בע־סערע באדינגונגען. דער ארבעטער האט זיך צוזא־מענגערעדט וועגן דעם מיט זיינע חברים ארבעטער און אט אזוי איז געשאפן געווארן די גרויסע יוניאן פון די קוילן־גרעבער מיטן נאמען: "די יונייטעד מיין ווארקערס".

די דאזיקע ארגאניזאציע פון די מינען־ארבעטער "די יונייטעד מיין ווארקערס" האט גלייך ווי זי האט זיך ארגאניזירט, געזומען שטעלן פאדערונגען צו די מינען־בעלי־בתים צו פארבעסערן די באדינגונגען פון דער ארבעט, צו העכערן די שכירות און פאר־קלענערן די ארבעט־שעה'ן, כדי דער מינען־ארבע־טער זאל קאנען צוגלייך מיט אלע מענטשן הנאה האבן פון זיין לעבן, אנקוקן די ליכטיקע שיין פון דער זון, אריינאטעמען די פרישע לופט, און כדי זיין פא־מיליע זאל ניט ליידן קיין נויט.

צוערשט זיינען די בעלי־בתים געווארן דער־שטוינט פון דער העזה פון זייערע ארבעטער: "ווי דערוועגן זיך עס די דאזיקע פארשווארצטע באשע־פענישן זאגן אונז, די מינען־מאגנאטן, דעות ווי צו פירן אונזערע געשעפטן, און ווער האט עס זיי דערלויבט זיך ארגאניזירן אין א יוניאן און שטעלן אונז פאדערונגען!" זיי האבן די יוניאן פארטרעטער ניט אויפגענומען און אפגעזאגט זיך אפילו אויסצו־הערן זייערע פאדערונגען.

דער קאמף האט זיך אנגעפאנגען. די יוניאן פון די קוילן־גרעבער האט גערופן די ארבעטער צום סטרייק, און אלע האבן ווי איין מאן אויפגעהערט צו ארבעטן. בחנם האט דאס מינען־פייפל יעדן פרי־מארגן געפייפט און גערופן די ארבעטער—קיינער איז ניט געקומען.

די בעלי־בתים האבן ניט געגלייבט זייערע אייגע־נע אויגן: וואס הייסט, זיי, די דערשלאגענע, פאר־חושכ'טע ארבעטער זאלן ניט בעטן, נאר פאדערן בעסערע באדינגונגען, און אז מען זאגט זיי אפ, האבן זיי די חוצפה צו סטרייקן! אזעלכע "אומדאנק־בארע" נפשות ווילן זיי בשום אופן ניט לאזן ארבעטן אין זייער מינע.

די קוילן שאכטעס זיינען דערווייל געשטאנען ליידיק. האבן די קוילן־מאגנאטן ארויסגעשיקט אגענטן איבער'ן לאנד צו זוכן ארבעטער פאר די מי־נעס. די דאזיקע נייע ארבעטער האט מען צוגעזאגט

גילדערנע בערג, און מען האט געהאפט מיט זייער חילף צו צעברעכן דעם סטרייק.

ווען אבער די ניי־אנגעקומענע ארבעטער זיינען צוגעקומען צו דער שאכטע, האבן זיי ביים אריינגאנג באגעגנט די פּיקעטס. דאס זיינען סטרייקערס, וואס זיינען אוועקגעשטעלט געווארן ארום די מינעס אנצוזאגן יעדן איינעם, אז דא סטרייקן מענטשן פאר א בעסער לעבן פאר זיך און זייערע פאמיליעס. די פּיקעטס האבן גלייך איבערגעגעבן די ניי־אנגעקומענע, אז אין דער שאכטע סטרייקט מען און כמעט אלע ניי־געדונגענע ארבעטער האבן מוחל געווען די זיי צוגעזאגטע גליקן און ניט געוואלט פארנעמען די פּלעצער פון די סטרייקערס.

די בעלי־בתים זיינען געווארן מלא־רציחה. זיי האָבן געדונגען שלעגערס, זיי איז געקומען צו הילף די ארטיקע פאליציי, און מען האָט יעדן טאג גענומען שלאגן, ממית'ן די פּיקעטס און געטריבן זיי פון דעם אריינגאנג צו די שאכטעס.

די מינעס האָבן דערווייל געפּוסטעווועט. קיין נייע קוילן זיינען פון די שאכטעס ניט ארויפגעבראכט געווארן, די פּראפּיטן האָבן זיך אפּגעשטעלט, און די בעלי־בתים האָבן געמוסן איינזען, אז ווען אט־די פאר'חושכ'טע האלב־הונגעריקע ארבעטער זיינען פאריניקט אין א יוניאן, זיינען זיי א כוח מיט וועלכן מען מוז זיך רעכענען. זיי האָבן זיך א שטיק צייט גע'עקשנ'ט, פארלארן געלט און לסוף געמוזט נאכגעבן די פאדערונגען פון זייערע ארבעטער.

די ארבעטער זיינען צוריקגעגאנגען צו דער ארבעט שטאלץ מיט זייער זיג. זיי, די ארעמע, פארשווארצטע ארבעטער זיינען ארוים קעגן זייערע רייכע, מעכטיקע בעלי־בתים און געוואונען.

די בעלי־בתים וויסן דאס דערזען, אז די יוניאן, די באשיצערן פון די ארבעטער, איז זייער ביטערסטער שונא. האבן זיי געמוען רודפּ'ן די יוניאן און אירע ארגאניזאטארן. די קוילן־מאגנאטן קאנטראלירן מיט'ן כוח פון זייער געלט די שטעטלאך אינ'ם מינען־דיסטריקט. האבן די שטאט־פארוואלטונגען אויפן באפעל פון די מינען בעלי־בתים פארווערט די יוניאן־ארגאניזאטארן צו באווייזן זיך אין די שטעטלאך און פארבאטן יעדע פארזאמלונג פון די מינען־ארבעטער.

אחוין דעם האבן די בעלי־בתים זיך געמומען גריי־טן צו א לאנגן קאמף קעגן דער יוניאן. זיי האבן געוואוסט, אז אין א לאנגן קאמף וועלן די ארבעטער געטריבן ווערן דורך הונגער צו פארלאזן זייער יוניאן און אויפצוגעבן דעם סטרייק.

און אזוי האבן די קוילן־מאגנאטן פאראיארן געלאזט וויסן זייערע ארבעטער, אז זייערע שכירות וועלן פארקלענערט ווערן. די ארבעטער האבן באשלאסן צו ענטפערן די בעלי־בתים מיט א סטרייק, און לעצטן סעפּטעמבער האבן 185,000 (יאָ, הונדערט פינף און אכציק טויזנט) מינען־ארבעטער געווארפן די ארבעט און ארוים אין סטרייק.

די בעלי־בתים האבן צוגעגרייט גרויסע זאפּאסן קוילן. די ארבעטער וויידער האבן קיין קאפּיטאלן ניט גהאט, האבן זיי טאקע שוין די צוויטע וואך דערפילט די נויט. די בעלי־בתים האבן זיך געפריוט: "אט נאך א טאג, נאך א טאג, און זיי, די אויסגעהונגערטע וועלן צוריקקומען בעטן בא אונז ארבעט."

ס'איז דורכגעגאנגען א חודש, און אין די הייזער פון די סטרייקענדיקע קוילן־גרעבער האט געמומען אויספּעלן ברויט. די בעלי־בתים האבן אנגעקוואלן: "זיי וועלן דאס ניט אויסהאלטן, אט איז שוין א סוף צו זייער יוניאן".

אבער די סטרייקער האבן ווי העלדן געהונגערט און וווייטער אנגעפירט דעם קאמף. אזוי גאנצע פינף חדשים און אין מיטן פעברואר זיינען די בעלי־בתים געווען געצוואונגען צו שליסן אן אפּמאך מיט דער יוניאן פון די קוילן־גרעבער, מיט דער "יונייטעד מיין ווארקערס".

* * *

אט דערפאר, קינדער, האבן זיך אייערע עלטערן דעם ווינטער באקלאגט אז קוילן קאסטן טייער, און אז האַרטע קוילן קאן מען גאר ניט קריגן.

ווי איז דאס מעגלאך ?

צען קינדער זיינען געגאנגען אין גאס, קיין שירעם האבן זיי ניט גהאט, און דאך זיינען זיי ניט נאס געווארן.

קינדער-יארן

אמת'ע פאסירונגען פון דער קינדהייט פון אונזע-רע גרויסע שרייבער

שלום עליכם

שלום נחום וועוויקס

א גרויס בריה'שאפט איז עס געווען פון דער מא-מען אויסצוהאדעווען אזא כאליאסטרע און אויסצו-שטיין אלעמענס קראנקהייטן. וואהרים אזוי פלעגט א קינד קריגן פעטש מיט קלעפ מיט בוכענצעם, וויפל ס'איז אין דעם אריין. נאר טאמער, חלילה, איז עמיצער קראנק געווארן, אזוי איז שוין די מאמע ניט אפגעטראטן פון בעטל: "א מכה דער מאמען!" איז דאם אבער געזונט געווארן און זיך געשטעלט אויף די פיסלאך—"אין חדר אריין, דו שייגעץ איינער, אין חדר אריין!"

אין חדר האבן געלערנט אלע פון פיר יאָר ביז... כמעט ביז דער חתונה. און פון דער גאנצער כא-ליאסטרע קינדער האט זיך אויסגעצייכנט אלם גרוי-סער שקאָץ דער מיטלסטער, דער העלד פון דער דא-זיקער ביאָגראפיע, מיט'ן נאמען שלום, אדער שלום נחום וועוויקס.

מען באדארף זאגן דעם אמת, אז גאר קיין שלעכט אינגל איז דאם ניט געווען, אט דער שלום נחום וועו-וויקס, און לערנען האט ער זיך געלערנט בעסער פון אלע קינדער, נאר פעטש, קולאקעס, מיט קלעפ, מיט שמיין, ניט פאר אייך געדאכט, האט ער אויך גע-קראגן מער פון אלע. מסתמא איז ער ווערט געווען.

—אט וועט איר זען, אידן, אז פון דעם קינד וועט קיין גוטם ניט ארויס! דאם וואקסט עפעם א גאר-נישט מיט א נישט, דער שווארץ יאָר וויים וואס, א שטויבער, א סאמאָוואָליץ, א זולל-וסובא'ניק, אן אויסווירפלינג, א משומד און כל-בו'ניק און וואס אין דער קארט!...

אזוי האט אויף אים נביאות געזאגט די דינסט-מויד, א בלינדע אויף איין אויג און א געשטופלטע, נאר זייער א קארגע און א געטרייע דינסט. זי האט גע'הרג'עט—געשלאגן די קינדער, זיי געזשאלעווען עסן, אכטונג געגעבן, זיי זאלן זיין גוט און פרום און ערלאך און כשר צו גאט און צו לייט. און מחמת די מאמע איז געווען אן אשת-חיל, שטענדיק אין קראם, האט פרומע די מויד געפירט די שטוב און "דערצוי-גן" די קינדער, ווי א מאמע. זי האט זיי געווען, געפאטשט, געגעבן אנבייסן, אפגעפירט אין חדר, געוואשן, געצוואָגן, געזאגט מיט זיי ברכה, גע-בראכט פון חדר, געפאטשט, געגעבן עסן, געלייענט מיט זיי קריאת-שמע, ווידער געפאטשט און באלייגט שלאפן, אלע אייניינעם, ס'זאל אייך צו קיין חרפה ניט זיין, טאקע מיט איר אין איין בעט. די קינדער אין בעט—און זי בא זיי צופוסנם.

קאפירן, נאכמאכן, איבערקרימען—דערויף איז אונזער שלום געווען איין מזיק. ער האט דערזען אימיצן דאם ערשטע מאל, אזוי האט ער שוין געפו-נען אויף אים עפעם א חסרון, אדער אזוי א "לעכע-ריקס" און ער האט זיך שוין אנגעבלאזן ווי א פענ-כער און ער האט אים שוין נאכגעמאכט. און חברה שקצים האבן גלאכט, און טאטע-מאמע האבן צוגע-שטעלט א בענקעלע פאר'ן רבי'ן, אז "דער שייגעץ מאכט נאך דער גאנצער וועלט ווי א מאלפע — מען באדארף אים אפגעוואוינען דערפון!"

(ווייטערעם אויף זייט 16)

קראנק

מרים נאדעלמאן
א. ר. פרץ שול נומער אי יונס

גייענדיק אהיים איינמאל צו מיטאג, האב איך דערפילט א שטארקן קאפווייטיק. גלייך ווי איך בין אריין אין הויז, האט מיין מוטער דערקענט, אז איך בין ניט מיט אלעם, איז זי צוגענאנגען, מיר גע־טאפט דעם שטערן און געהייסן ארויסשטעקן די צונג. "אריין אין בעט" האט זי קורץ אפגעהאקט.

ליגנדיק אין בעט האב איך ערשט דערפילט, אז די ביינער ברעכן מיר און אין קאפ שווינדלט. עם איז ניט געווען ביי מיר דאס ערשטע מאל צו ליגן קראנק, און איך האב געוואוסט מיט וואס דאס שמעקט. איך האב געגומען קוקן צו דער טיר, פונ־וואנען עס דארף זיך באווייזן די מאמע מיט א פלעשל אין איין האנט און א פאמעראנץ אין דער צווייטער.

לאנג ווארטן האב איך ניט געדארפט. אין א פאר מינוט ארום האט זיך די מאמע באוויזן. אין איין האנט האט זי טאקע ווי דאס הארץ האט מיר געהאט געזאגט געהאלטן א פלעשל מיט א געלבלא־כער פליסיקויט און לעפל; אין דער אנדערער האנט האט זי געטראגן א פאמעראנץ און א גלאז.

"די ערשטע זאך — זאגט זי — דארף מען אפ־רייניקן דעם מאגן".

"אבער מאמע — פרואוו איך פראטעסטירן — מיר טוט דאך ווי דער קאפ, היינט צו וואס דארף איך נעמען ריצין - אייל".

"ריצין - אייל קאן קיינמאל ניט שאטן" ענט - פערט מיר די מאמע.

"מאמע — נעם איך ווייטער טענה'ן — מיר איז איצט שוין פיל בעסער. צו וואס זאל איך נעמען ריצין - אייל, וואס איך האב פיינט און קיינער האט ניט ליב".

איך ווייס, מיין מאכטער, אז קיינער האט עס ניט ליב, אבער אז מען וועלט קראנק, מוז מען עס נע - מען" דערקלערט מיר קאלט די מאמע.

"שא, וויסטו וואס? — לייגט זי צו — אויב דו נעמסט עס אין קריגסטו א "קוואדער".

דערהערט וועגן קוואדער בין איך שוין גענוארן ווייכער. די מאמע האט ארויסגענגעגאסן אין גלאז און ארויסגעקוועטשט דעם זאפט פונ'ם פאמעראנץ.

מיט דער לינקער האנט האב איך זיך צוגעהאלטן די נאז, און אין דער רעכטער האב איך געהאלטן די גלאז ריצין - אייל. צוטראגנדיק עס צום מויל און דערפילנדיק דעם געשרוך, איז מיר געווארן ניט גוט, און שוין געוואלט עס צוריקשטעלן אויף דער שטול. כ'האב זיך אבער דערמאנט אן קוואדער, צוגעמאכט שטארק די אויגן — א שלונג — אן "אוי" — ס'איז אראפ.

אין עטלאכע סעקונדן ארום בין איך געקומען צו זיך און האב זיך אפגערופן צו דער מאמען: "מילא, וואס איז געווען איז געווען, אבער גיב מיר אהער דעם קוואדער" ס'פארשטייט זיך, אז די מאמע האט געהאלטן וואס.

אין צוויי טעג ארום בין איך געווען פאלקאם געזונט און בין ווידער געגאנגען אין שטאט - שול. אויפ'ן וועג האב איך באגעגנט א חבר'טע פון מיין קלאס. "ביסט א לאקי פיש"— זאגט זי מיר — מיר האבן נעכטן געהאט אזוי פיל היימארבעט, אין דו האסט זי ניט געדארפט טאן".

ווי געפעלט אייך עפעס מיין גליק ?

אויף דער גליטש

ציטערמאן שול נומער דריי

שטייענדיק ביים ראנד פון גליטש זע איך אלין וואס קומט פאר אויף דעם גלאטן אייז. די הויכע לאמפן שיטן זייער ליכט אויף דער בריייטער גליטש, און באלייכטן א שטיק פון דער פינסטערניש, אויס־שפרייטנדיק לאנגע פאסן ליכט איבער דעם אייז.

דער פרוילאכער עולם גליטשט זיך ארום און ארום. אט שפרינגען קליינע קינדער אריין און ארויס אזוי ווי קליינע פייגעלאך. דאס לעבעדיקע ראד הערט ניט אויף זיך דרייען מיט דער זעלבער שנעלקייט ווי א מאשין. קינדער יאגן זיך איינם נאכ'ן אנדערן, מע פאלט אויפ'ן גליטשיקן אייז מענטשן שטויסן איינער דעם אנדערן, נאר אלין מיט אזוי פיל פרוילאכקייט. די פרישע, געזונטע לופט מאכט אלעמען פרוילאך. מען גליטשט זיך אייג־ציקווייז, אין פארן, אין דרייען און אמאל נאך מער צוזאמען. אייניקע דרייען זיך אהין, אהער, אריין און ארויס ווי שלאנגען. די טונקעלע פארמען פון די מענטשן וואס גליטשן זיך אויף דער צווייטער זייט וויזן אויס ווי זיי וואלטן געשוואומען אין דער לופטן.

לאנגזאם לעשן זיך אויס די לאמפן. דאס מיינט אז ס'איז צייט אראפצוגיין פון גליטש. און מיד אבער פרוילאך גייט דער עולם אהיים.

דער שליטן-ארויספאר

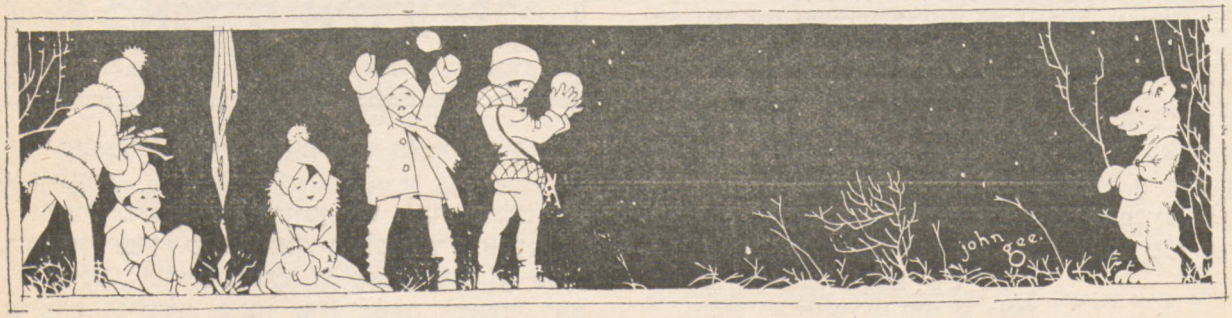
מיכל ווינשענקער א. ר. פרץ שול נומער צוויי

שבת צונאכט. אין דרויסן איז ווינטער, אין דרויסן איז קאלט. מיר, קינדער, זיינען אין שולע. א גרויסער יום־טוב איז בא אונז—א שליטן־ארויס־פאר! מיט אומגעדולד ווארטן מיר אויפן אנקומען פון די שליטנס. אלע וויילע לויפן מיר צו די פענצטער און קוקן ארויס.

ענדלאך דערהערט זיך דאס קלינגען פון די גלעק־לאך. אין איין רגע זיינען מיר אלע אין דרויסן, נאך א רגע—און מיר זיצן שוין אין די שליטנס. עס איז ענג, אבער וועמען ארט עס? די שליטנס רירן זיך, און מיר, קונדסים, הייבן אן צו באווייזן וואס מיר קע־נען: מיר שטיפן, מיר ליארמען, מיר זינגען. אט שפרינגען מיר גאר ארויס פון די שליטנס און לויפן זיי נאך. ס'איז גוט, ס'איז לעבעדיק, ס'איז פרוי־לאך!

אבער דער בעסטער חלום ענדיקט זיך. איידער מיר קוקן זיך ארום, זיינען מיר ווידער אין שולע. דער יום־טוב איז אבער נאך ניט צו ענדע! א ליבע, זיסע וואריאציע קומט אונז אנטקעגן. אויפן טיש שטייט דער סאמאוואר. ער קאכט, ער רוישט. עס וויייזט זיך אוים, ווי ער וואלט אונז א קבלת־פנים געזונגען. אט זיצן מיר שוין אלע ארום די טישן. מיר עסן, מיר טרינקען און לאזן זיך וואוילגיין. עס פאנגען זיך אן די שפילעריייען, און מיר הוליען אריין ביז שפעט, שפעט אין דער נאכט אריין.

אט דאס הייסט א יום־טוב!

א גוטע טאט

טויבע ראזענבערג א. ר. פרין שול נומער אויבן

עס איז געווען א ווינטערטאג. אן אלטע פרוי איז געשטאנען ביים וועג און אומבאהאלפן געקוקט אהין און אהער. זי האט געוואלט אריבערגיין דעם וועג, און האט מורא געהאט אז זי זאל זיך ניט אויסגליטשן אדער מ'זאל זי ניט איבערפארן.

די אינגלאך, וואס זיינען אקארשט ארויס פון סקול, זיינען איר פארבייגעלאפן און נישט צוגעגאנגען העלפן.

זי איז אזוי געשטאנען א לאנגע צייט. אז זי האט דערזען, אז עס איז אזוי קיין תכלית ניט צו שטיין, האט זי געפרואווט אריבערגיין אליין די גאס.

איך בין ארויסגעגאנגען פון הויז און האב דערזען די אלטיטשקע, איך האב באמערקט, אז זי קוקט מיט רחמנות'דיקע אויגן אויף מיר, און איך בין צוגעגאנגען צו איר. איך האב זי געפרעגט, וואס זי שטייט דא אויף דער גאס אין אזא קאלטן טאג. זי האט מיר דערציילט, אז זי וויל אריבערגיין, נאר זי האט מורא, אז זי וועט זיך אויסגליטשן און פאלן.

איך האב גארניט געזאגט, נאר זייער פארזיכטיק אנגענומען די אלטיטשקע ביי דער האנט און, גייענדיק זייער פאמעלאך, זי אריבערגעפירט. די אלטע פרוי האט מיר אפגעדאנקט, און איז זיך אוועק איר וועג. איך בין פלינק צוריק אריבער די גאס און שפרינגענדיק בין איך א פריילאכע אוועק אין סקול - הויף.

א מאנטיק אינדערפרי

סיידי דזשעראלד א. ר. פרין שול נומער דריי

"קינדער"! שרייט די מאמע, "ס'איז שוין אכט א זייגער".

"אוי, מאמע, אין דרויסן איז נאך פינסטער", רופן זיך אפ די קינדערלאך, האלב פארשלאפענע.

"גיכער, שרייט ווידער די מאמע, טוט אן שנעל אייערע קלייד'ער, ס'איז שוין שפעט, מאכט דאס גיכער, פוילט זיך ניט, היינט איז מאנטיק, ווייסט איר?"

"ווי גוט ס'איז דא אין בעט", זאגט ראזעלע, א מיידעלע פון א יאר צוועלף, צו איר פארשלאפן שוועסטערל, סערעלע, צען יאר אלט, "ווי וואויל ס'וואלט געווען, ווען קיין מאנטיק וואלט אויף דער וועלט ניט געווען".

"יא—ענטווערט פערעלע—וואלטן מיר ניט גע-דארפט גיין אין שול". "וואס פאר א נאר האט דאס אויסגעטראכט אזא נארישן טאג", גיט צו ראזעלע מיט א גרויסן געניין, "אין דרויסן איז אזוי קאלט, און דא איז אזוי גוט און ווארים".

"ווייסטו נאר וואס", זאגט די פארשלאפענע פע-רעלע, "לאמיר בעידע פארמאכן די אויגן אויף א פאר מינוט נאר, נאכדעם וועלן מיר אויפשטיין און גיין אין שול".

בעידע קינדער האבן צוגעמאכט די אויגן און אין דרעמל האבן זיי געזען זייער א גוטן חלום: אז מער קיין שול איז שוין ניטא, אז מען קען שלאפן וויפיל מען וויל, מען דארף זיך ניט איילן. דער זייגער האט זיך דערווייל געהרוקט און די פאר מינוט האבן זיך נאך ניט געענדיקט.

אט אזוי האבן צווויי קינדער אפגעשאפט דעם מאנטיק און אנגעפאנגען גיין אין שול אויף מארגן, דינסטיק.

שלום נחום וועוויקם

(פארשטעצונג פון זייטל 13)

און דער רבי האט זיך געמומען אים "אפגעוואוי-נען" דערפון—עם האט אבער ווינציק-וואס געהאל-פן... עפעס א "ניט-גוטער" האט זיך פארקליבן אין דעם קינד, א מין לץ, וואס דער גאנצער וועלט מאכט ער נאך און אלעמען קרימט ער איבער, אבער אלע-מען, אפילו דעם רבי'ן אליין, ווי ער שמעקט טאביק, און ווי ער גייט דריבניטשקע מיט די קלייניגקע פי-סעלאך, און די רבי'צן, ווי זי פיסקלט זיך, רויטלט זיך און בלינצלט מיט איין אייגל, בשעת זי באדארף נעמען ביים רבי'ן אויף שבת, און קאן ניט אויסרעדן שבת נאר "סאבעם"—און פעטש זיינען געפלויגן, און קלעפ האט מען געטיילט, און שמיין האט מען גע-ציילט. אי שמיין! סטייטש שמיין!

בקיצור—ס'איז געווען א לעבן.

פון היינריך היינעם מעמוארן*)

נאך מיין מאמען, האט זיך מיט מיין בילדונג גאר באזונדערס באשעפטיקט איר ברודער, מיין פעטער שמעון דע געלדערן. ער איז געווען א מאדנער מיט א נאריש־אויסזען. א קליינע פיגור, מיט א בלאס־לאכן שטרענגן פנים, זיין נאז איז אפילו געווען גרי־כיש מיט גלייכע ליניען, אבער געווים מיט איין דרי־טל לענגער ווי די גריכן פלעגן טראגן זייערע נעז.

אין זיין יוגנט, האט מען געזאגט, איז זיין נאז געווען פון דער געווײנלאכער גרויס. און נאר דורך דער שלעכטער געוואויונהייט, וואס ער האט זי שטענ־דיק געהאלטן אין איין צופן, האט זי זיך אויסגעצויגן אזוי אויסטערליש לאנג. און אז מיר, קינדער האבן געפרעגט דעם פעטער צי דאס איז אמת, האט ער אונז דערלאַנגט א מוסר דרשה, א שרעק, און דערבי זיך ווידער געצופט די נאז.

אנגעטאן איז ער געגאנגען גאנץ אלט פרענקיש. האט געטראגן קורצע הויזן, ווייסע זיידענע זאקן, שיך מיט שנאלן, און וועדליק דער אלטער מאדע, א היבש לאנגן צאפ, וועלכער פלעגט, וען דאס קלייניע מענטשעלע פלעגט שטעלן פיסלאך אין גאס, פליען פון איין פלייצע צו דער צווייטער, פלעגט מאכן קא־מישע באוועגונגען און ס׳האט אויסגעזען ווי הינטער דעם רוקן מאכט ער חוזק פון זיין אייגענעם באלע־באס.

אפטמאל, וען דער גוטער פעטער איז געזעסן פארטיפט אין געדאנקען, אדער וען ער האט גע־לייענט די צייטונג, פלעגט מיך באפאלן דער זינדי־קער חשק, שטילערהייט א נעם צו טאן דאס צעפל און דאס ציען, ווי עס וואלט געווען דאס הויז גלעקל. דער פעטער פלעגט געווינלאך בייז ווערן און ער פלעגט ברעכן די הענט און זיך קלאגן אויף דער יונג־ווארג, וואס האט שוין פאר גאר ניט קיין רעספעקט, און קיין אויטאריטעט, ניט קיין מענטשלאכע און ניט קיין געטלאכע, קען זיי שוין ניט האלטן אין צוים. און דער סוף ווען זיין, זיי וועלן זיך נאך פארמעסטן אויף דעם הייליקסטן.

נאך אלס אינגל פלעגט ער מיר שענקען די שע־סטע און טייערסטע ווערק; ער האט פאר מיר גע־עפנט זיין אייגענע ביבליאטעק, וואס איז געווען אזוי רייך אין קלאסישע ביכער און וויכטיקע טאג־ברא־שורן, און ער האט מיר אפילו דערלויבט אויפן בוי־דים ארומצוניטערן אין די קאסטנס, וואו עס האבן זיך געפונען די אלטע ביכער און כתבים פון דעם עלטער זיידן, עליו השלום.

וואס פאר א געהיימניספולע פרייד פלעגט אויפ־לעבן אין דעם הארץ פונ׳ם אינגל ווען ער האט גע־קענט פארברענגען גאנצע טעג אויפן בוידים, וואס איז אייגנטלאך געווען א גרויסע דאך־שטוב.

קיין שענער פלאץ, וואו זיך אויפצוהאלטן איז שוין גאר ניט געווען, און די אייניציקע באוואוינעבן

*) פעברואר איז געווארן זיבעציק יאר זינט עס איז געשטארבן היינריך היינע, איינער פון די גרעסטע פאעטן אין נייצענטן יארהונדערט. היינע איז געווען א איד. נעשריבן האט ער אבער אין דייטש.

פון אט דער שטוב, א דיקע אנגארא קאץ, האט ניט באזונדערס געהאלטן פון זויבערקייט, און נאר זעלטן פלעגט זי אמאל מיט איר עק אפקערן דעם שטויב און דאס שפינוועב פון די אלטע לאכעס, וואס זענען דארטן געלעגן אנגעהויפט גאנצע הויפנס.

אבער מיין הארץ איז געווען אזוי בליענדיק יונג און די זון האט אזוי פריילאך אריינגעשיינט דורך דעם קליינעם בוידעם-פענסטערל, אז פאר מיר איז דאס אלץ געווען באגאסן ווי מיט א פאנטאסטישן ליכט. און די אלטע קאץ אליין איז מיר פארגעקומען ווי א פארשאלטענע פרינצעסן, וואס וועט זיך פלוצלונג באפרייען פון איר חיה'שער געשטאלט און זיך קענען ווידער ווייזן אין איר פריערדיקער שיינקייט, און די דאך קאמער וועט זיך פארוואנדלען אין א פראכטפולן פאלאץ, ווי עס פלעגט אמאל געשען אין די אלטע כשוף-מעשה'לאך.

דאך די אלטע גוטע צייט איז פארשוואונדן. די קעץ בלייבן קעץ. און די דאך-שטוב איז פארבליבן א שטויביקער קאמער פאר אלטוואדג. א שפּינטאל פאר אומקורירבארע הויז-כלים, א מושב זקנים פאר אלט מעבל, וואס האבן שוין דערגרייכט די העכסטע מדרגה פון ניט טויגלאכקייט צוליב עלטערשוואכקייט, און וועלכע מען קאן פארט ניט ארוים-וואדפן אין דרויסן צוליב סענטימענטאלע טראדיציעס און צוליב אוינזעענישׁ מיט פרומע זכרונות, וואס קניפן זיך אן אין זיי.

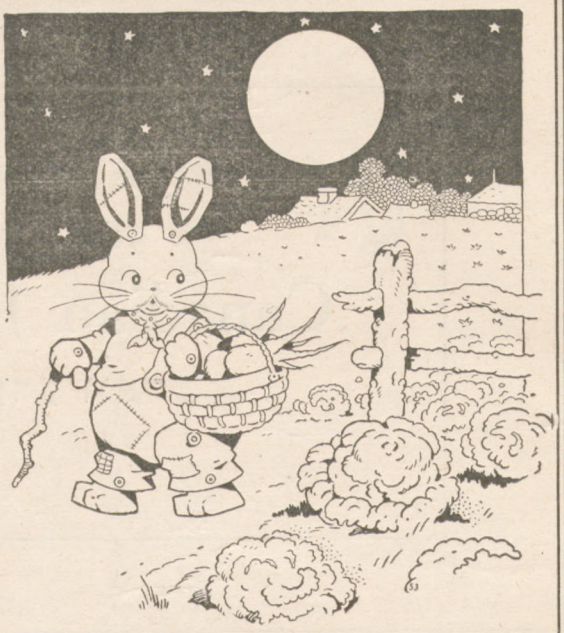
דא איז געשטאנען א צעפוילטע, צעבראכענע וויג, אין וועלכער מיין מאמע איז אמאל געווּיגט געוואדן; איצטער איז אין איר געלעגן מיין זיידנס שטאטס-פּארוק, וואס איז שוין געווען אינגאנצן אפּגעבלאקירט, און האט פון עלטער אויסגעזען צו האבן געוואדן קינדיש.

דעם זיידנס שווערד און א פייער-צוואנג, וואס האט נאר געהאט איין ארעם, איז געהאנגען אויף דער וואנט. דערנעבן אויף א וואקלדיקער ברעט איז געשטאנען דער באבעס אנגעשטאפּטער פאפּוגאי, וואס איז איצטער שוין געווען אינגאנצן אן פעדערן, און איז ניט מער געווען גרין נאר אש-גרוי. און מיט דעם איין אייניציקן גלעזערנעם אויג, וואס איז אים געבליבן, האט ער אויסגעזען וויער אומהיימלאך.

דא איז אויך געשטאנען א גרויסער, גרויער מאפּס, פון פּארצעלייַ, וואס איז אינווענדיק געווען הויל; א שטיק פון דעם הינטערטייל איז געווען אפּגעבראכן, און ווי עס וווייזט אויס, האט די קאץ פאר אט דעם כינעזישן צי יאפּאַנעזישן בילד געמוזט האבן גרויס רעספּעקט; וואהרום זי פלעגט פאר אים מאכן אלערליי אונטערטעניקע בוקעריין אין האט עס אפשר געהאלטן פאר א גוטלאך וועזן. די קעץ זענען אבערגלויביש.

א פארדרים־לאך פארזען

בעת מיר גייען צום דרוק, דערווייסן מיר זיך, אז אונזער באליבטן פּאעט אברהם רייזינען, איז דעם חודש געווארן פופציק יאר. אזאך וואס מיר האבן אינגאנצן דורכגעלאזט. אין קומנדיקן נומער וועלן מיר זען דאס צו פארריכטן. דערווייל ווינטשן די לערער, טוער און תלמידים פון די היגע ארבעטער ריינג פרין שולן, לאנגע יאר דעם יובילאר!

אט איז א העזעלע,
העזעלע שיין
מיט שפיצינקע וואנציקעס,
און פיסעלאך קליין.

ביינאכט, ווען דו שלאפסט זיך
אין בעטל גאר פיין,
שפאנט עס מיט א קערבל
פעלד אוים און פעלד איין.

עס זוכט מיט די אייגעלאך
בוריקעס רויט,
געלינקע מערעלאך
און קעפעלאך קרויט.

פול שוין דאס קערבעלע
און שווער גאר א שרעק;
עס שפאנט שוין דאס העזעלע
צוריק אהיים אוועק.

אט אזוי יעדע נאכט
שפאצירט עס אליין—
עס דארף דאך אויף מארגן
אין שולע ניט גיין.

קינדער דארפן גיין אין שולע—שיקט זיי אין די

טאראנטער ארבעטער רינג פרץ שולן

צענטער: 194 בעווערלי סטריט
מיטל-וועסט: 217 בעלוואודס עוועניו
דזשאנקשאן: 131 מאריע סטריט

באגריסונגען

מיר באגריסן אונזערע שילער קלובן מיט'ן ארויסגעבן פון "יונגווארג", און מיר האפן אז עס וועט דערנענטערן אונזערע קינדער צו דער שפראך און אידעאלן פון די אידישע פאלקס-מאסן.

ברענטש 220 ארבעטער רינג

ברענטש 572 ארבעטער רינג

וואלינער ברענטש 418 ארבעטער רינג

לאדזשער ברענטש 318 ארבעטער רינג

גרופע פרייע געזעלשאפט ברענטש 339 ארבעטער רינג

נאציאנאל - ראדיקאלער ברענטש 293 ארבעטער רינג

י. ל. פרץ ברענטש 219 ארבעטער רינג

מעדעם ברענטש 557 ארבעטער רינג

מאזירער ברענטש 485 ארבעטער רינג

בארדיטשעווער ברענטש 435 ארבעטער רינג

פרייהייט ברענטש 680 ארבעטער רינג

הארציק באגריס איך די דערשיינונג
פון "יונגווארג"

יצחק וויינראט

לעזט די
Canadian Jewish Review
דערשיינט יעדע וואך

KALMON MARMOR
NEW YORK

אלע קינדער פון דער פרין-שולע
קויפן זויערע „נאשערייען" אין
נאדלמאנס קראם
446 ספעדיינע עוועניו

קויפט מעדיצינען אין דער
לייאן דראג סטאר
אן וואַרט געזונט
538 דאנדעס סט. וועסט טאראנטא

או איר דארפט נייע בגדים?
קומט צו
י. סאלווי
145 קווין סטריט וועסט
אן איר וועט ארוים א באנייטער

געדרוקט אין דער יונייטעד פרעס לימיטעד, 400 ריטשמאנד סטריט וועסט, טאראנטא, קאנאדע 115